Alexandru Speranţă

O călătorie în Lună

(Fantezie)

(scrisă în 1907)

O IDEE FIXĂ.

HAZARDUL FAVORIZEAZĂ

De mic copil am avut o mare curiozitate pentru a şti ce este în Lună şi ceasuri întregi rămâneam cu gura căscată privind-o, căutând să văd, după cum îmi spuneau bătrânii, pe ciobanul rezemat de bâtă în mijlocul oilor sale.

Şi atât eram cufundat în contemplare, încât mi se părea cu adevărat că văd pe cioban ; mai mult încă, mi se părea chiar că se mişcă de colo până colo.

Intrând în şcoală, am început a afla cum ca Luna e o planetă ca şi Pământul nostru şi că petele ce se observă pe dânsa, nu sunt altceva decât munții şi văile ce o predomină.

De la acea epocă şi până acum, curiozitatea mi-a crescut o dată cu etatea şi cu cât citeam atâtea şi atâtea, câte se spun despre Lună, cu atât mai mult mi se înrădăcina în minte curiozitatea şi putința de a privi de aproape Luna şi chiar nebuneasca idee de a călători în Lună.

Un sfert de veac aproape am fost în continuu torturat de această dorință şi cea mai mare plăcere ce-am simțit în viața mea a fost numai atunci când am putut citi diferitele descrieri despre Lună şi observațiunile diferiților astronomi, precum şi când am avut ocaziunea s-o pot privi mai de aproape prin diferite instrumente optice.

Aşa de pildă, de la etatea de 15 ani, am privit-o într-una o săptămână întreagă, în fiecare seară, printr-un enorm telescop, aşezat pe bulevard şi tot nu m-aş fi săturat privind-o, dacă posesorul acelui telescop nu ar fi fost nevoit s-o şteargă de pe acolo deoarece se dovedise că grandioasa Lună, ce curioşii priveau, nu era altceva de cât o frumoasă maşinărie, iar acel tub era departe de a fi un adevărat telescop. Mă gândeam mereu în urma acestei

întâmplări dacă şi descrierile şi observaţiunile învăţaţilor n-or fi cumva la fel cu acel telescop în faţa realităţii.

Precum am spus, cu cât creşteam cu atât sporea şi dorinţa de-a şti cum este Luna, ce este într-însa etc. şi de la un timp am început chiar a mă gândi cum s-ar putea ajunge în Lună. Atât de mult mă cufundam în aceste cugetări, încât mai în toate nopţile visam că mă plimbam prin Lună şi vedeam munţii, văile şi toate curiozităţile ce citeam despre dânsa.

În timpul acesta, într-una din seri, pe când mă plimbam prin Cişmigiu, privind Luna pe un cer senin, făcui cunoştinţa prietenului meu X, student pe atunci în clasa V liceală, care, la lumina Lunei, îşi învăţa lecţiile, şi - curioasă coincidenţă - tocmai paragraful despre sistemul planetar şi mersul lor.

Din una din alta, începurăm o vie discuţie despre această chestiune şi terminai până a-i spune nebuneasca mea idee de a găsi mijlocul pentru a putea călători în Lună şi în loc de a râde de mine, după cum sunt sigur că ar fi făcut altul, s-a asociat la ideea mea şi de atunci încontinuu am fost nedespărţiţi unul de altul, frământându-ne pururea creierul pentru a găsi mijlocul de a călători în Lună.

Ne-am păzit însă foarte mult de-a ne afla cineva scopul, căci atunci am fi fost siguri, nu numai că nu ne-am fi putut ajunge scopul dorit, dar cu siguranţă că am fi fost duşi la balamuc.

Răbdarea şi stăruinţele noastre, împreună cu împrejurările au făcut, după cum se va vedea, ca să ne putem realiza această dorinţă, spre satisfacţiunea curiozităţii noastre, precum şi spre mirarea celor ce vor citi descrierea călătoriei noastre.

Primele piedici de care ne loveam însă, erau : întâi, lipsa mijloacelor de-a ne putea procura un balon, cu care să putem călători în Lună şi al doilea că pe timpul acela nu era încă descoperita cârma balonului.

Am început însă foarte stăruitori, a ne ocupa să învingem prima piedică, lăsând-o timpului şi împrejurărilor pe cea de-a doua.

În acest scop am strâns ban cu ban şi ne-am sustras de la orice cheltuieli şi în timp de 5 ani de zile, am avut la îndemâna noastră o frumoasă sumă de bani, care adăugată la o însemnată sumă, despre a cărei

proveniență sunt silit a păstra cel mai deplin secret, am fi putut înlătura prima piedică, adică putința de a ne construi un gigantic balon, însă acum rămâneam împiedicați de a doua piedică : cârma balonului, fără de care nu aveam curajul a ne aventura în spațiu, şi tocmai începusem a dispera în aşteptările noastre, când, acum câțiva ani, se descoperi şi cârma balonului.

Nu-şi poate închipui nimeni bucuria noastră din acel moment şi chiar nu ne venea a crede că-n fine, putusem sa învingem şi această a doua piedică.

Cu toate acestea lucrurile n-au fost tocmai atât de uşoare, după cum ni le închipuisem la început şi daca nu ne venea în ajutor şi de data aceasta hazardul tot nu ne-am fi putut ajunge scopul, căci pentru a ne procura balonul aveam trebuință de un om cu cunoştinți tehnice, care să calculeze ce forță să aibă motoarele balonului nostru precum şi modul construcției, cu aparate şi calcule înadins făurite, pe lângă completa cunoştință a mersului aparatelor şi conducerea balonului, fără de cari cunoştințe n-am fi făcut nimic.

Cum însă norocul, o voință secretă, sau mai ştiu cu ce să zic, ne călăuzea spre ținta noastră, ne scoase şi din această încurcătură, prin faptul că făcurăm cunoştința unei a treia persoane - persoană tocmai cum ne trebuia nouă - care contribui în prima linie la reuşita aventurei noastre.

Ea este amicul nostru de azi, inginerul Y, care, printr-o curioasă întâmplare, l-am pus în curent cu scopul urmărit de noi şi care cu o deosebită bunăvoință şi cu o discreție absolută ne-a întovărăşit.

Inginerul Y, născut dintr-o familie nobilă şi bogată şi-a completat studiile în cele mai înalte şcoli din Europa şi se poate număra, cu drept cuvânt, printre învățații geniali.

Tânăr robust şi de o energie remarcabilă în curând ajunse în fruntea lucrărilor celor mai complicate şi după tot locul ieşea învingător, atrăgându-şi laudele şi admirațiunea celor interesați, şi - lucru natural - în curând îşi află şi o mulțime de duşmani şi invidioşi, cari căutau pe orice căi a-l compromite în fața opiniei publice, şi nemulțumiți cu acest procedeu, care din contra, îl făcea din ce în ce mai cunoscut publicului, au urzit un scârbos

atentat în contra amicului nostru, care, fără ajutorul nostru, i-ar fi pus capăt zilelor în modul cel mai mişelesc.

Atrăgându-l prin câţiva inşi, cari îi treceau de amici, într-o pădurice din marginea oraşului, la un moment dat, i-au aruncat un lanţ de gât şi cu o repeziciune uimitoare l-au atârnat de un copac, când întâmplarea ducându-ne la timp în acel loc, dădurăm peste atentatori şi puturăm scăpa de la o moarte sigură pe amicul nostru Y de azi.

Deveniţi din acel moment amici intimi, încetul cu încetul i-am descoperit planul nostru pe care ni l-a aprobat şi câteşitrei am început a-l pune în executare când, după multe planuri şi discuţiuni, ne-am decis a construi un balon gigantic pe care l-am botezat cu numele de Săgeata.

CONSTRUIREA BALONULUI „SĂGEATA"

Am închiriat într-una din marginile Capitalei o modestă locuinţă, cu o curte mare, împrejmuită de un gard înalt pentru a fi scutiţi de privirile curioşilor, unde, în timp de 6 luni, am reuşit a ne construi faimosul nostru balon „Săgeata", care este unicul exemplar în acest gen, anume construit pentru acest scop.

El este construit dintr-o anumită pânză pentru baloane făcută impermeabilă prin o substanţă anume inventată de către amicul Y.

De o construcţie gigantică, având 80 metri înălţime şi un diametru la mijloc de 40 metri, aproape de forma celor obişnuite, adică forma unei peri, puţin însă mai deosebit, avea aspectul unui monstru din poveşti. Umplut cu hidrogen, era condus de două elice în orice direcţie dorită, puse în mişcare de o forţă motrice de peste 2.000 cai putere, având o nacelă în formă triunghiulară, prevăzută cu toate aparatele necesare pentru măsurarea temperaturei şi calcularea înălţimilor, precum şi o altă mulţime de aparate şi instrumente necesare unei călătorii în spaţiu. La construirea lui am întrebuinţat, ca ajutori, 5 lucrători tehnici, care i-am angajat în mod secret, numai după ce ne-au jurat că nu vor divulga la nimeni scopul şi lucrarea noastră.

Toate materiile prime, precum şi motoarele, împreună cu toate aparatele şi instrumentele, ni le-am procurat de la cele mai renumite case din străinătate şi de-o calitate ireproşabilă, îndeplinind toate cerinţele

studiului modern, având pe lângă aceasta o reducție foarte însemnată de prețuri, ba chiar multe aparate ni s-au pus la dispoziție în mod cu totul gratuit, pentru cari ne facem o plăcută ocazie a ne exprima aci mulțumirile noastre caselor în chestiune, astfel că am avut ocazia ca construcția balonului nostru să nu lase nimic de dorit.

Nu s-a neglijat nici cel mai mic lucru. Construcția lui era făcută în aşa mod, ca la un moment dat, prin apăsarea unui resort, balonul putea rămâne fix în acelaşi loc timp de câteva momente, când după aceasta, printr-un alt mecanism, în loc să-şi continue drumul în sus, începea a se cobora îndărăt, asemenea în direcția şi cu iuțeala dorită. Un aparat special ne-ar fi salvat viața într-un caz de incendiu ; un fel de semibalon, care avea menirea a coborî fără vreun pericol pe pământ.

Două aparate ingenioase ne permitea producerea hidrogenului în cazuri de trebuință, precum şi toată instalațiunea aparatelor se dividea în trei secțiuni, cu trei posturi de observațiuni de care avea trebuință plutirea noastră aeriană, după numărul nostru de trei persoane, care fiecare trebuia să aibă grijă de postul său, îndeplinindu-şi cu cea mai mare exactitate serviciul respectiv.

Amicul nostru, inginerul Y, ca cel mai priceput, îşi luă postul cel mai greu : conducerea balonului; eu şi cu amicul X făceam cu schimbul când la alimentarea motoarelor - care se făcea cu un combustibil secret - când la observațiunile aparatelor şi la prevenirea accidentelor ; mai totdeauna dispuneam de 2-3 ore libere, timp în care puteam să ne repauzăm alternativ câte unul.

Viteza balonului era de 600 kilometri pe oră pe un timp liniştit şi putea întrece 700 kilometri pe un timp furtunos, fapt pentru care cu drept cuvânt l-am numit „Săgeata".

Menit să avanseze mai mult în înălțime decât în direcție, fiind complet stăpâni pe aceste două mişcări, eram mai mult ca siguri că vom putea trece peste orice obstacole, întocmai precum am trecut.

Pentru ca să înfruntăm curentul repeziciunii amețitoare, toată nacela, era închisă în geamuri fine de cristal, dându-i aspectul unui atelier fotografic combinat cu un laborator.

În timpul întunecos - adică trecerea prin umbra pământului - ne serveam de un puternic proiector electric, produs de un curent de 8.000 volți, de unde îşi poate închipui oricine uimitorul efect ce producea funcționarea lui, când se lumina calea pe o distanță de 20 mile pătrate, fapt care i-a dat ocazie savantului astronom Falb de ne-a luat drept o cometă în coborârea noastră pe Pământ, prevestind distrugerea Pământului.

O scară în spirală ne conducea la un mic foişor deasupra nacelei unde instalasem o secțiune meteorologică precum şi biroul cu jurnalul călătoriei noastre în care trecusem zilnic notele noastre împreună cu o instalațiune de telegrafie fără sârmă de unde în continuu am stat în legături cu o stațiune de pe Pământ. Alături de acest foişor era resortul unei perdele automatice ce ne permitea a ne umbri de orbitoarea lumina a soarelui şi fără care perdea ara fi rămas la sigur orbi. Tot sub această perdea era giganticul cadran al enormei busole ce ne arăta direcțiile luate, şi care după cum se va vedea, ne-a fost distrusă de un curent opus energiei ce posedam noi; alături de dânsa 4 orologiuri solide ne indica timpul. Numaidecât lângă motoare erau rezervoarele cu apă şi o mică bucătărioară unde ne preparam alimentele, întotdeauna foarte simple şi uşoare. În extravaganța noastră adoptasem la unul din motoare un țignal de alarmă de care nu ne-am servit însă decât o singură dată şi atunci chiar ne-a fost de un folos de neprețuit scăpându-ne de un musafir foarte neplăcut.

Partea dinainte a nacelei era prevăzută cu un fel de cioc ce permitea spintecarea spațiului cu uşurință, precum partea dinapoi avea ancora de oprire şi tricolorul român ; asemenea toată culoarea balonului era tricoloră împreună cu toate ornamentațiile externe, iar pe corpul balonului la mijloc era scris cu nişte caractere uriaşe cuvântul „Săgeata", numele cu care botezasem balonul nostru. Pentru obținerea hidrogenului cu care l-am umflat, ne-am ocupat o lună de zile în şir şi pentru această chestiune chiar şi acum suntem siliți să păstrăm cel mai mare secret, însă tot ce putem spune pentru completarea acestui paragraf este că la construirea balonului, precum şi pentru aprovizionarea cu toate cele ce ne-au fost necesare, până în ziua când am părăsit Pământul, ne-a trebuit un timp de un an şi o sumă

foarte însemnată, despre a cărei proveniență, după cum am mai spus, suntem siliți a tăcea.

APROVIZIONAREA ŞI PLECAREA

După socotelile amicului nostru Y, distanța dintre Pământ şi Lună şi viceversa, trebuia să o străbatem în timp de şase luni, adică trei luni ducerea şi trei întoarcerea plus vreo şase luni pentru explorarea Lunei, în cazul când am fi reuşit să descindem în ea şi în acest scop ne-am aprovizionat cât am putut mai bine, ținând seamă despre diferitele narațiuni ale acelora cari au mai navigat în aer şi despre ce anume alimente are nevoie omul la temperaturi înalte. Câteva lăzi cu coniacul cel mai fin ne-au prins de minune.

Ceaiul şi pesmeții au predominat. Am fost însă nevoiți la întoarcere, să ne servim de nişte pilule, preparate de un medic, un cunoscut al amicului Y, care ne ținea locul hranei, de altfel care ni se isprăvise.

Tot la întoarcere ne-am servit de mica noastră farmacie - de care avusesem personal cea mai mare grijă - făcând puțin uz de dânsa şi atunci pot zice pentru un fleac de nimic (o indigestiune) şi desigur chiar aceasta o atribui lăcomiei cu care mâncasem la banchetul dat în Lună de către vecinii noştri în onoarea plecării noastre.

Îmbrăcămintea noastră era ca şi cea obişnuită cu deosebire însă că era făcută dintr-o singură bucata şi largă, pentru ca s-o putem cu înlesnire îmbrăca sau dezbrăca după trebuință, începând de la materia de dril şi până la blana cea mai călduroasă de lup. În picioare purtam pe timp călduros, pantofi uşor de dril, iar pe timp friguros botfori îmblăniți, şi tot era să înghețăm de frig, dacă distanța friguroasă prin care am trecut ar fi fost cu două ceasuri mai lungă.

Anul..., în prima noapte a lunii mai, am părăsit Pământul.

Era o noapte de primăvară, cu luna plină, care trebuia să răsară două ceasuri înainte de miezul nopții. Noi, câteşitrei amici, împreună cu cei cinci lucrători, eram strânşi lângă uriaşul nostru balon, care, umflat gata pentru plecare, se zbătea ca un monstru în legăturile lui, gata să Ie rupă. Ne priveau tăcuți şi toți aveam gândul încordat asupra faptului, dacă nu este

nebunie fapta noastră şi începurăm a ne îndoi de reuşita planului nostru care ne putea costa chiar viața.

Dar îndoiala noastră nu fu decât de durata unei clipe, căci am luat pildă curajul atâtor oameni, care şi-au sacrificat viața pentru descoperiri şi explorări, şi fără nici o ezitare ne-am urcat în nacelă, lăsând vorbă celor cinci lucrători, care ne ajutaseră la construirea balonului şi care trebuiau să desfacă legăturile balonului, ca în cazul când peste un an nu ne vom întoarce, să încunoştințeze familiile noastre despre planul şi soarta noastră.

Sufla un vânt cald dinspre Sud şi tricolorul fâlfâia în aer, pe când amicul Y începu a da presiune motoarelor, care de altfel fuseseră supuse în trei rânduri la diferite probe, nelăsând nimic de dorit.

În timpul acesta vântul începu a sufla mai cu putere şi pentru ca să mai ținem balonul a trebuit să muncim vreo jumătate de oră, îndoind legăturile cari amenințau să se rupă, deoarece până la plecare mai aveam nevoie de vreo două ore, când totul fiind în regulă, trebuia să aibă loc plecarea.

Stând rezemat cu fruntea de. un odgon priveam Luna şi cum privirea îmi era fixă, vedeam întocmai ca şi când eram copil, pe legendarul cioban cu oile sale şi zisei în mine : „Ne vom vedea în curând, amice."

Un zgomot de aburi mă deşteptă din toropeala de care eram cuprins : era semnalul că motoarele atinseseră presiunea necesară şi că prin urmare plecarea noastră putea avea loc. În fața mea erau prietenii mei; fiecare ne aranjarăm pe la posturile noastre, după ce mai recomandarăm celor de jos ce trebuia să facă şi după ce le trimiserăm ultimul adio, amicul Y dădu semnalul, care îndată fu executat cu o precisiune uimitoare şi mai puțin cit ai clipi din ochi n-am mai văzut Pământul.

Timp de un sfert de oră nu ne-am vorbit nimic şi nici nimic nu ne-a turburat liniştea. Simțeam numai că ne urcăm şi aveam senzația că suntem într-un vis pe când o moleşeală începu să ne cuprindă, dar fu repede împrăştiată de un aer rece, simțind nevoia de a ne îmbrăca mai gros, lucru pe care îl făcurăm cu toții. Abia acum începurăm a ne da seama de poziția noastră şi privind ceasul, care ne arăta ora 12 din noapte, constatarăm că era o oră de când pluteam în aer şi aparatele noastre ne indica o înălțime şi

o temperatură necalculabile. Consultarăm cărțile care ne învățau calculul şi le găsirăm cu totul eronate.

Deodată un curent puternic ne schimbă direcția şi a trebuit să întrebuințăm toată forța motoarelor, pentru a ne păstra direcția. Începui a crede dacă nu cumva se va adeveri zisele ignoranților, ajungând la vântul turbat; trecurăm însă foarte curând peste acest curent şi nimic nu părea anormal. Urcarea se făcea în cele mai bune condițiuni, însă cu o mai puțină repeziciune, deoarece se înfundase o supapă de siguranță şi amicul nostru Y încetinise mersul normal, când deodată simțim că ni se îngreuiază respirația.

Imediat ne-am adus aminte de observațiunile învățaților, cari spun că pământul e înconjurat de o bandă de atmosferă şi că trecând peste această bandă, nu se mai găseşte oxigenul, astfel că nu mai poate viețui nici o ființă. O groază ne cuprinse pe toți; prietenul Y, ca unul învățat ce era, ştia că viața omului se poate întreține câtva timp inhalând oxigen şi în acest scop ne preparasem cu câteva baloane de oxigen şi imediat ni le puserăm la îndemână, ca la un caz extrem să ne servim de ele. Dar şi în această privință avurăm ocaziunea a ne convinge de netemeinicia învățăturilor de pe Pământ, deoarece n-am făcut uz de ele nici până în prezent, ceea ce denotă sau că noi în călătoria noastră ne obişnuiam numaidecât cu diferitele gaze ce întâlneam, sau că telescoapele învățaților pământeni, arătau atmosfera întocmai ca telescopul prin care privisem eu ca copil Luna pe bulevard.

Încetul cu încetul începurăm a ne obişnui complet, ba încă ceva mai mult, priveam împrejurul nostru şi pentru ca spectacolul să fie mai grandios, profitând de faptul că treceam prim umbra Pământului dădurăm drumul proiectorului electric.

Deodată ni se prezenta ochilor o feerie ca prin basme, o lumină strălucitoare, însoțită cu zgomotul provocat de mersul balonului, ne da impresia unei iluzii, ca şi cum am fi călătorit într-un tren fulger. Trecuse 5 ore de când mergeam şi când voirăm să consultăm aparatele văzurăm cu tristeță că ele nu ne mai puteau folosi la nimic deoarece înțeleniseră pe loc.

Însă nu ne descurajarăm, precum nici nu ne prea mirarăm. Tot ceea ce ştiam acum, era că călătoream de şase ore în direcția nord-vestică, după

cum ne arăta ceasul şi busola, singurele aparate de cari ne mai puteam servi.

Într-atâta ne obişnuisem, încât începurăm a glumi care mai de care mai bizar şi făcându-ni-se foame, după ce-am alimentat motoarele şi am regulat totul, am întins o masă ce cu adevărat cred că nu mai văzuse acea atmosferă. Închinarăm câte un păhăruț de coniac, pentru reuşita călătoriei noastre, şi entuziasmul atinse culmea, când mai ales amicul X desfunda o sticlă de bere şi după ce-i goli conținutul în paharele noastre, zise, aruncând sticla pe fereastra nacelei : chiar dacă voi sparge capul vreunui pământean, sunt asigurat că nu mă poate da în judecată.

O săptămână întreagă, mersul călătoriei noastre nu fu tulburat de nimic. Răsfoind nişte cărți, ca să mai îmi treacă de urât, citesc un pasagiu, şi deodată dădui o exclamație de groază. Ce era ? Se spunea acolo că prin spațiul acela ceresc, pe acolo pe unde călătoream noi, se plimbă fărămituri de prin alte planete, comete cu cozi lungi şi alte năsbâte, deci de aici înainte ne aşteptam din moment în moment să ne întâlnim cu vreo astfel de bazaconie şi în consecință luarăm toate măsurile posibile. Stinserăm imediat proiectorul pentru ca să vedem mai bine acei bolizi, stele căzătoare, sau cum naiba le mai zic, căci se spune că cad cu o iuțeală aşa de mare, încât se aprind şi nu ne-ar fi fost nouă de altceva, dar cum pluteam şi noi cu o repeziciune aşa de mare, Doamne păzeşte de vreo ciocnire, că apoi, vai de capul nostru.

Am telegrafiat postului nostru de pe Pământ (telegrafie fără fir) şi ni s-a răspuns că nu s-a observat de către învățați, nimic până acum pe cer.

Aproape ne liniştisem şi chiar începusem să ne plictisim, când o zguduitură puternică se produse în foişorul meteorologic şi nu mult după aceea busola şi ceasurile nu mai funcționau. Mare ne fu mâhnirea, căci de acum înainte nu mi puteam calcula timpul, nici nu mai ştiam în ce parte mergeam ; cât despre întuneric, nu se mai pomenea. Ne țineam, pe cât puteam, după Lună, înaintând cu repeziciune în spațiul luminat de soare, lumină care din ce în ce devenea mai orbitoare şi dacă n-am fi fost prevăzuți cu perdeaua de apărare, la sigur că am fi orbit cu toții.

Încă un lucru curios am observat: de aci înainte ne-a fost imposibil să mai cârmim balonul, toate sforțările noastre rămâneau zadarnice, căci direcția ce urma balonul era către Lună, ceea ce ne făcea a crede că poate intrasem în sfera de atracție a Lunei şi iar grija noastră ca nu cumva la un moment dat să ne pomenim striviți de Lună.

Tocmai în urmă am aflat că fuseserăm văzuți de către locuitorii Lunei şi cum aceia sunt foarte înaintați în învățături, posed nişte energii cu cari ne-au atras spre dânşii. Căci cât despre ce eram noi, ştiau dinainte.

Ne mai liniştirăm nițel, deoarece nimic nu ne prevestea ceva rău până aici, fiind încântați de faptul ca tot mai trăiam, cu toată oboseala acestei extravagante călătorii şi cu emoțiunile de tot felul ce le simțeam la cel mai neînsemnat lucru. Căldura Soarelui însă începu să devie de nesuferit şi eram oarecum îngrijorați ca nu cumva să facă explozie gazul din balon, căci în cazul acesta s-ar fi nimicit tot planul nostru ; cât despre viața noastră nu ne era tocmai teamă într-un astfel de accident, deoarece posedam aparatul de salvare, care era gata de funcționare în orice moment.

Vedeam foarte bine de altfel că vom reuşi să descindem în Lună deoarece acum o vedeam de-o mărime colosală şi o distingeam complet.

Zic într-o zi în glumă prietenului Y : „te pomeneşti că cei le pe Pământ ne-or fi văzând".

- Negreşit, îmi răspunse dânsul. Şi adevărat, căci la întoarcere am citit într-un ziar că un astronom - al cărui nume îmi scapă - a descoperit un nou satelit al Lunei.

Glumeam noi chip, ce era să facem, dar deodată ne pomenim că vine spre noi un val negru, mai negru decât întunecimile iadului; nu ştiam ce să ne închipuim. Ba că o fi una, ba alta, până ce ne pomenim intrați în bezna asta de întuneric, care nu ştiu cât o fi ținut, vorba e că puțin ne-a păsat, căci imediat am dat drumul proiectorului şi la drept vorbind ne-a folosit, apărându-ne de lumina şi căldura Soarelui, care devenise nesuferită şi amenința să ne aprindă gazul în balon.

De la o vreme oboseala începu a ne doborî, căci de la plecare ne odihnisem foarte puțin şi, mai de frică, mai de curiozitate, nu ne îndurasem

să dormim mult, aşa că tocmai atunci când era nevoie să fim cu ochii în patru începeam a ne moleşi.

Dintre toți, prietenul Y, deşi mai robust ca noi, totuşi oboseala îl ajunsese mai mult, încât fu biruit de un somn din care nu-l mai puteam deştepta. Noroc că mai învățasem eu nițel conducerea motoarelor. Oboseala însă ne doborî şi pe noi şi simțeam amândoi cum somnul ne luă în brațele sale. Ne dam însă bine seama de toate, când deodată balonul începu a se clătina în dreapta şi în stânga, o amețeală ne cuprinse, pe mine şi pe amicul X, apoi o moleciune completă, până ce pierzându-ne cunoştința, nu ştim ce s-a întâmplat cu noi, decât deşteptându-ne ne-am pomenit în mijlocul unor persoane ce ni s-a părut de o făptură cam ciudată şi cu o fire deosebită, care prin diferite gesturi ne-au făcut a înțelege că am ajuns în Lună şi că ne aflam printre locuitorii ei, cari numai rău nu ne puteau vrea, după semnele ce ne dădeau a înțelege.

SOSIREA IN LUNĂ. PRIMIREA DE CĂTRE LOCUITORII EI. DESCRIEREA ŞI OBICEIURILE LOR.

Ce se întâmplase ? Cum am spus, oboseala rând pe rând ne doborâse tocmai în momentul când intrasem în sfera de atracțiune a Lunei, care după cum ne-am convins este foarte prietenoasă către orice corp străin ce intră în ea.

Zguduitura ce simțisem era rezultatul acelei întâmplări şi cum fusesem văzuți de către locuitorii Lunei, eram sub stăpânirea unui puternic curent, îndreptat de dânşii către noi, fiindu-i imposibil balonului a se depărta de el, prin diferite evoluțiuni atmosferice, ce noi nu le-am putut observa din cauza somnului, am descins în Lună, coborându-ne pe terenul ei, fără nici un pericol sau stricăciuni.

Multe lucruri am fi putut afla şi şti, dar cum nu le înțelegeam graiul şi cum timpul şederii a fost prea scurt, ne vom mărgini la o mică descriere pe scurt din toate câte am văzut. Deşteptați din somnul nostru, primul lucru ce-am făcut a fost căutarea balonului pe care l-am aflat în apropiere de noi, în cea mai perfectă stare, umflat, însă nu căta a se înălța, ci stătea liniştit, ca un cal înşeuat ce-şi aşteaptă călărețul.

Mare ne fu mirarea când văzurăm că în loc să călcăm pe pământ, cum sperasem, călcam pe argint şi nu ne săturam privind acest metal atât de preţios pe Pământul nostru şi care acolo forma elementul din care se compunea planeta.

Nu mă putui stăpâni şi spusei amicilor mei că dacă din întâmplare Luna s-ar întâlni vreodată cu pământul nostru, cu siguranţă ca oamenii, în 24 de ore, ar preface-o în monetă şi în juvaieruri preţioase.

După ce ne-am mai întremat de oboselile călătoriei am început - pe cât ne-a fost posibil - de-a vizita şi explora ceea ce timpul şi mijloacele ne-au permis.

Locuitorii ei, foarte politicoşi, ne-au pus la dispoziţie tot ce-au crezut dânşii că ne pot fi de folos, dându-ne explicaţiunile posibile la tot ceea ce doream să ştim.

Astfel la dânşii este numai un singur sex; nu ştiu cum l-or fi numind ei. Pot spune că se aseamănă foarte mult cu sexul nostru bărbătesc, cu deosebire că nu au mustăţi şi barbă ; în loc de îmbrăcăminte ei au un fel de pojghiţă de argint ce cu timpul se îngroaşă şi după care se poate deduce ca trebuiesc a fi foarte bătrâni.

Numărul lor nu e mare ; ca o aproximaţie pot spune că nu întrec suma de o mie.

Nu mănâncă decât o dată pe lună şi luna lor trebuie să Fie foarte lungă, căci în intervalul cât am stat la dânşii, noi trebuie să fi mâncat mai bine de două sute de ori, pe când dânşii numai o singură dată, iar alimentele lor se compun dintr-o făină ce şi-o prepară dânşii din argint, neavând nevoie de nici o băutură.

Dacă n-am fi avut chibzuinţă de a ne aproviziona cu de-ale mâncării şi cu apă, apoi cu toate că scăpasem până acum cu viaţă, dar acolo muream cu siguranţă de foame.

Vecinii noştri s-au mirat foarte mult de această particularitate a noastră - mâncarea - şi după acest lucru şi-au făcut dânşii convingerea că planeta noastră - Pământul - trebuie să fie foarte mare căci, ne spuneau dânşii, cum suntem noi de numeroşi, dacă am fi locuit pe o planetă mai mică, am fi mâncat-o de mult.

Asemenea s-au mirat când le-am spus că la noi sunt două feluri de oameni, adică bărbat şi femeie şi nu puteau înțelege de ce ar necesita acest lucru, căci la dânşii nu se nasc nici nu moare nimeni.

Sunt însă foarte bătrâni şi nu-şi mai pot aduce aminte de proveniența lor acolo, dar cea mai mare parte din ei, cred că au ieşit din interiorul lunii în timpul vreunui accident al corpurilor cereşti.

Toți se cunosc perfect unul cu altul, trăind în cea mai completă armonie, fără a cunoaşte ura, invidia, sărăcia, bogăția, etc. etc. atâtea pacoste, ce ei se mirau foarte mult auzind că se obişnuiesc pe la noi.

Ne plictiseau aproape cu atâtea întrebări ce ne tot făceau şi arătau foarte curioşi de a şti toate amănuntele existenței noastre. Dar nimic nu i-au impresionat aşa de mult ca faptul că noi suntem de două sexuri şi toți în genere şi-au arătat părerea de rău că n-am adus cu noi, barem un singur exemplar din celălalt sex.

Cu toate că le-am explicat pericolele ce ar putea avea cu el - adică cu femeia - totuşi nu i-am putut mângâia decât cu promisiunea dată pe cuvântul nostru de onoare, că la o a doua excursiune, ce vom mai face-o în curând, vom aduce cu noi şi câteva exemplare din celălalt sex.

Alte soiuri de vietuitoare nu există în planeta lor şi când le spuneam că la noi sunt o mulțime de vietuitoare, care parte din ele le mâncăm, iar de altele ne servim în diferite moduri şi împrejurări, ne-au arătat cel mai adânc dispreț, dojenindu-ne de tirania ce păstrăm fraților noştri, căci ne spuneau dânşii, dacă toți locuim într-o planetă, suntem frați, în colo nu se prea mirau de noi, deoarece ei posed nişte adevărate telescoape, cu cari ne pot privi foarte bine, atât că nu ne prea ştia rostul mişcărilor şi obiceiurile noastre. Dânşii trăiesc într-o comunitate, perfect organizată şi care este departe a şi-o putea închipui vreun locuitor al Pământului nostru.

La dânşii nu se cunosc somptuoasele clădiri pentru locuit, ca la noi; trăiesc sub cerul liber şi fără nici un conducător.

Nu există nici un fel de instituțiuni, precum nici nu au nevoie de ele.

N-au nici un conducător, pentru faptul că n-ar avea ce conduce ; toți conducând-se după voință. Acum locuiesc aici, mai târziu în partea opusă şi

aşa mai departe, fără a fi supăraţi şi fără a călca dreptul de proprietate al cuiva.

N-au biserici, nici nu cunosc nici o religie, însă moravurile lor constituie cel mai desăvârşit cult.

N-au şcoli pentru că nu s-ar putea găsi printre dânşii unul care să ştie mai mult ca ceilalţi.

N-au trebuinţă de tribunale şi alte instituţiuni judecătoreşti neavând ce fura unul de altul, precum în cazul acesta nu le trebuiesc localuri pentru închisori şi păzitori.

N-au nevoie de armată şi nici nu cunosc faptele războinice, nici n-au idee de formaţiuni de state şi cuceririle lor. Asemenea nu cunosc nici un fel de armă sau instrument, care ar putea pricinui vreun rău.

Nu ştiu meserii sau comerţ de unde le lipseşte şi moneta.

Toată îndeletnicirea lor este astronomia - după cum am observat noi. Cunosc rostul tuturor planetelor şi provenienţa diferitelor energii şi curenţi atmosferici, ştiind timpul când sunt în acţiune şi locul pe unde trec, aşa că de unele se servesc ca mijloace de locomoţiune.

Pentru a merge de la un punct la altul, aşteaptă momentul propice al trecerii cutărui curent şi prin dibăcia lor, se preumblu cu cea mai mare repeziciune, dându-mi impresia Căciulei fermecate din basmele noastre.

În diferitele noastre plimbări, am avut ocaziunea de mi s-a întipărit bine în minte modul cum întrebuinţau curenţii. Astfel dacă voiam să călătorim într-o parte oarecare, ne aşezam ca faţa înspre partea de unde avea să vie curentul şi la data hotărâtă îl simţeam ; era întocmai ca un vânt cald de primăvară, şi mai înainte de a ne da seama, eram ajunşi la destinaţie şi opriţi, deoarece, în acel punct, curentul sau îşi oprea singur drumul, sau era meşteşugul locuitorilor Lunei, căci totul părea mai mult un vis.

Posed încă o mulţime de instrumente optice, departe însă mult de ale noastre, dar nu le-am putut înţelege nici modul întrebuinţării şi nici felul construcţiunei lor.

Ne-am mirat mult de observaţiile ce obţin cu ele, căci dânşii cu ajutorul lor au oarecari idei despre Pământul nostru şi tot prin ajutorul acestor instrumente, ne-au văzut la venirea noastră, fără de care nu

garantam uşurinţa cu care am ajuns, căci după cum se ştie, dânşii prin diferiţi curenţi, ne-au atras spre ei ne-au ferit de o mulţime de accidente, ce desigur că am fi avut fără ajutorul lor.

În măsura cunoştinţelor ce posed asupra curenţilor atmosferici, dânşii se căzneau de mult a stabili o comunicaţie între planeta lor şi a noastră.

Nereuşind şi găsind imposibilă venirea lor la noi, se căznesc în continuu a ne atrage pe noi - locuitorii pământului - către dânşii şi venirea noastră la dânşii, până ce nu le-am explicat-o noi, au socotit-o ca rezultatul îndelungatelor experienţe şi munci, ce depun în acest scop.

De aci m-am convins asupra întinselor cunoştinţi ce posed şi sunt sigur că cu timpul vor reuşi, în neobosita lor muncă, de-a ne atrage după voinţa lor în Lună.

Şi pentru a da o probă despre cele spuse, apoi oricine să-şi amintească despre acele persoane, cari noaptea se scol fără voinţa lor şi se simt atraşi spre Lună. Nu sunt altceva decât rezultatul încercărilor din Lună şi cari îndată ce vor dobândi un curent mai puternic vor reuşi ca fără voinţa noastră să ne transporte la dânşii.

Ca buni prieteni, ce ne deveniseră, i-am sfătuit câteva lucruri în această privinţă şi anume :

Când vor reuşi să primească vizita celor de pe Pământ să fie cu cea mai mare băgare de seamă la întoarcerea lor şi să-i percheziţioneze cu atenţiune, deoarece, le-am explicat, că elementul din care se compune planeta lor, la noi pe Pământ constituie o materie preţioasă şi dacă nu vor asculta de sfaturile noastre, s-ar putea pomeni într-un timp, că n-ar mai avea planetă şi în acest caz nici unde locui fiind siliţi a se muta cu chirie în vreo altă planetă.

O dată cu aceasta ne-am căznit, pe cât ne-a fost posibil, a le descrie părţile primejdioase lor şi modul cum ar putea să se păzească când vor fi ameninţaţi, încredinţându-i că locuitorii Pământului - adică semenii noştri - au nişte apucături foarte ciudate şi sunt foarte numeroşi, putându-se întâmpla cu timpul să le declare vreun război de cucerire şi cum planeta lor e foarte preţioasă nouă, nu s-ar lăsa până ce n-ar anexa-o Pământului,

trebuind, în cazul acesta, să plătească tribut Pământului, de unde lipsindu-le moneda, ar fi nevoiți să-şi ipotecheze planeta.

PETRECERI ŞI EXCURSIUNI. PLECAREA. ÎNTOARCEREA PE PĂMÂNT.

Cu cât trecea timpul cu atât mai mult ne împrieteneam şi zilnic făceam noi cunoştințe, care mai de cari mai amabili şi mai binevoitori decât alții.

Pe de o parte şi noi ne atrăgeam simpatia lor prin tot felul de lucruri. Aşa de pildă, aranjasem o serie de conferințe cu explicațiunile cele mai posibile, arătându-le o mulțime de ilustrațiuni, după cari îşi puteau face idee relativ la modul existenței noastre.

În schimb şi dânşii ne-au purtat peste tot locul explicându-ne amănunțit tot ceea ce doream să ştim.

Astfel pe o parte a Lunei, care este de formă sferică, terenul ei este foarte moale şi chiar cam căldicel, lucru ce împiedică pe oricine a o traversa pe acolo. Întrebându-i asupra cauzei acestui fenomen, dânşii ne-au spus că într-un timp, e mult de atunci, s-au pomenit pe negândite, c-un musafir de-o mărime colosală, răspândind în jurul său o căldură nesuferită. Nici până astăzi dânşii nu-şi pot da seama de ce-a fost şi de unde a venit, atât că cu timpul s-a îngropat în locul acela, devenind în starea văzută de noi.

În această privință dânşii îşi dau diferite păreri, sperând, acum, în posibilitatea de-a răsări din acel loc vreun fel de sex femeiesc, cum au auzit că se află la noi.

De la punctul acela înainte se află un fel de mină de unde dânşii îşi scot praful din care îşi prepară alimentele totdeauna în acelaşi fel. Cu scoaterea prafului şi prepararea lui, se ocupă fiecare personal; cât despre modul nutrițiunei, el pare a servi mai mult la îngroşarea pojghiței, cu cari sunt îmbrăcați pe dinafară, decât la întreținerea organismului, ce pare a nu avea trebuință de alimentație.

După aceasta am vizitat locul de unde cred dânşii că au provenit. Este un fel de groapă colosală, al cărui fund nu se zăreşte, şi de unde iese un fel de fum de o culoare roşie ca purpura.

Am vrut să ne apropiem de marginea acestei gropi, însă am fost reținuți de dânşii, foarte stăruitor, de unde ne-am bănuit că dânşii sau au vreun fel de groază de acest loc, sau că-l consideră ca un loc divin, ferindu-se a se apropia de el, din cauza cultului ce i-o fi păstrând.

Părăsind acest loc, ne-am îndreptat către partea opusă, vizitând partea cea mai interesantă. În partea aceea terenul Lunei aste atât de neted şi lucios întocmai ca o oglindă, având o întindere colosală. Într-însul se oglindesc o mulțime de planete prin dreptul cărora se preumblă Luna.

Din toate aceste planete, Pământul nostru se oglindeşte cel mai mult, reflectându-şi văile, munții şi mările.

Tot pe această câmpie am descins şi noi, pentru faptul că aci îşi au dânşii instalate toate aparatele şi instrumentele asemănându-se cu o universitate, unde se strâng pentru a studia împreună astronomia, singura lor ocupație.

Am mai vizitat şi văzut încă o mulțime de lucruri, dar nefiind de-o importanță tocmai mare şi cum cadrul acestei descrieri nu ne permite, trecem peste ele.

Timpul însă trecea cu o repeziciune uimitoare, proviziile noastre scădeau văzând cu ochii şi devenisem foarte îngrijorați, cu atât mai mult cu cât nu ştiam dacă întoarcerea ar fi fost tot atât de favorabilă ca venirea.

Noi am fi vrut cu plăcere să mai rămânem, dar ce ne-am fi făcut fără alimente ? De aceea începurăm a ne pregăti de plecare.

Vestea plecării noastre i-au întristat foarte mult şi toți ne încuraja, asigurându-ne că întoarcerea noastră se va face în condițiunile cele mai bune, căci curentul lor ne va conduce în timpul cel mai scurt şi fără pericol.

În acest scop dânşii s-au înțeles între ei, pentru a da o serbare în onoarea plecării noastre şi cum li se apropia şi lor timpul de a muica, au ales această dată, astfel o dată cu serbarea să poată avea loc şi un grandios banchet.

Ne-am preparat şi noi cele mai gustoase mâncări, pentru a ne hrăni din belşug, ştiind că în timpul întoarcerii nu ne prea puteam ocupa aşa mult cu prepararea mâncării, mulțumindu-ne cu o hrană uşoară.

Data serbării şi a banchetului se nimerise însă, tocmai în timpul întunecos, adică noaptea, căci uitasem sa vă spun că şi la dânşii există ziuă şi noapte, însă foarte lungi. Necunoscând focul sau vreun alt mod de iluminat, locuiesc numai pe partea iluminată, fugind încontinuu de întuneric, cătând să amâne totul pentru timpul când va fi iluminată câmpia de studiu. Căci de altfel, în alt loc nici n-ar fi avut farmec serbarea, mai cu seamă că tot aci staționa şi balonul.

Însă cum pentru noi timpul era prețios, ne-am opus la aceasta încunoştințându-i că acest inconvenient îl vom înlătura noi prin faptul că vom ilumina serbarea cu proiectorul nostru şi serbarea avu deci loc la data hotărâtă fără să o mai amânăm.

Începând când mai era puțină lumină, nu se simți imediat nevoie de proiector, dar peste puțin totul intrând într-o întunecime mormântală, prietenii noştri aşteptau cu curiozitate să vadă efectul meşteşugului nostru, care de altfel nu întârzie de loc.

Pornind motorul am dat drumul curentului şi-n acelaşi timp izbucni o lumină strălucitoare care uimi foarte mult pe vecinii noştri, felicitându-ne în modul cel mai călduros de deşteptăciunea ce arătam.

Ne rugară chiar cu stăruință să le lăsăm proiectorul cu toate accesoriile lui, însă le-am explicat că nu le-ar fi folosit mult timp, de oarece n-aveau nici un fel de combustibil pentru alimentarea motorului.

La serbare au luat parte toți fără excepție şi începutul ei a fost anunțat de sunetul produs de un curent, care prin meşteşugul lor, se asemăna cu o muzică, părând că ascultăm o orgă de pe Pământ.

Rând pe rând au urmat după aceasta diferite surprize şi distracții atât din partea lor cât şi din partea noastră, rămânând cu toții pe deplin mulțumiți de reuşita serbării.

În urmă a avut loc banchetul, la care .asemenea au participat cu toții şi seria toasturilor - lucru necunoscut la dânşii - am deschis-o eu printr-un frumos discurs, în care prin diferite semne, gesturi şi exclamări, le-am mulțumit pentru dragostea ce ne-au arătat, cum şi pentru buna ospitalitate, rugându-i să întrebuințeze toată dibăcia pentru a ne coborî fără pericole pe Pământ.

Ne-au răspuns şi dânşii, după cum au putut, asigurându-ne de simpatia lor, rugându-ne cu cea mai mare stăruință, să-i mai vizităm din când în când, scuzându-se că nu ne pot întoarce vizita, amintindu-ne cu această ocazie, de-a nu uita să aducem cu noi barem un singur exemplar din sexul celălalt - femeia.

Imediat după terminarea serbării am început să aranjăm plecarea. În acest scop am făcut o minuțioasă examinare tuturor aparatelor şi după mai multe probe şi unele mici reparațiuni, totul fu în cea mai completă regulă, putând avea loc plecarea.

După aceasta, amicii noştri ne dădură oarecari explicațiuni, între care şi aceea, ca în tot timpul întoarcerii să căutăm a ne ține în umbra Pământului, deoarece curentul ce dânşii vor face să ne călăuzească îşi pierde din energie prin spațiul iluminat.

Începurăm a ne lua rămas bun de la vecinii noştri, cari erau foarte mâhniți din cauza plecării noastre şi ce-i drept, noi eram mult mai mâhniți părăsind această planetă unde domnea Tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte, precum şi tot timpul cât am mai stat nici un nor de mâhnire nu ne-a tulburat ca la noi pe Pământ când în orice moment eşti expus deşertăciunilor lumeşti.

Ne miram însă de poziția fixă a balonului, care, deşi umflat în regulă, stătea cu toate acestea liniştit.

Amicii noştri ne scoaseră numaidecât din această nedumerire, căci imediat ce ne-am suit în nacelă, şi le trimiserăm ultimul adio, prin iscusința lor, simțirăm o mică zguduitură şi balonul ca şi o săgeată începu să spintece spațiul, în linie orizontală, la o înălțime foarte mică de terenul Lunei.

Nu pot preciza cât timp am traversat suprafața Lunei când am ieşit din sfera ei de acțiune, deoarece până să ne dăm seama intrasem deja în spațiul universal, simțind cum eram conduşi de curentul despre care vorbirăm, şi cum acum călătoream cu o iuțeală mult mai mare ca la venire, începu a se vedea Luna ca şi la venire însă din ce în ce mai mică şi aproape nu ne mai venea a crede dacă cu adevărat veneam din ea, unde petrecusem atât de bine.

Nici o dificultate n-am avut în tot timpul întoarcere! afară de grija ce duceam față cu împuținarea alimentelor, care s-au şi isprăvit mai înainte de sosire, însă ne-am servit în acest scurt timp de pilulele unui medic, prieten al amicului Y, cari ne-au înlocuit cu succes hrana.

Când am crezut că parcursesem jumătate cale, am telegrafiat celor de pe Pământ, de la postul nostru, anunțându-le întoarcerea, primind răspuns că tocmai se împlinise un an de la plecarea noastră, şi erau oarecum îngrijorați de soarta noastră.

Intrând în sfera de atracțiune a Pământului, am oprit mersul la o parte din motoare, punând în mişcare aparatul de coborât, care a funcționat perfect.

Totuşi ne temeam ca nu cumva împrejurările să facă a ne coborî în vreo parte a Pământului locuită de canibali, sau în vreun ocean ; însă iscusința amicului Y ne-a ferit de aceste pericole, scoborându-ne în acelaşi punct de unde plecasem, triumfând astfel ideea de a călători în Lună şi sacrificându-mi curiozitatea de a ştii ce este în ea şi cum este făcută.

Pe lângă aceasta am avut grijă, la plecarea din Lună, de ne-am aprovizionat - cu permisiunea vecinilor noştri - cu o însemnată cantitate de argint, care ne va permite de aci înainte a duce un trai mai lesnicios, din faptul că argintul l-am vândut cunoscutului bijutier :

THEODOR RADIVON

Furnizorul Curții Regale

Bucureşti - Bulevardul Elisabeta - Bucureşti

De unde trebuie să aflați că aceasta este cauza de sunt atât de ieftine bijuteriile acestei firme, precum şi neîntrecuta lor calitate.

Eu personal, am prins însă un gust foarte mare de călătorii, încât de abia sub impresia acestei călătorii şi deja a început a-mi veni dorința de a vizita Soarele, grandiosul nostru astru ce ne încălzeşte şi ne luminează.

Găsesc deocamdată imposibilă această realizare - nu de altceva, dar căldura şi lumina lui, aceşti doi factori, mă împiedică a cugeta mai departe, rămânând pe deplin satisfăcut de rezultatul acestei prime călătorii.

Aşa îi merge totdeauna omului când îi vine norocul în ajutor !

Nota redacției:

Îi mulțumim domnului Dorin Davideanu pentru sprijinul acordat în regăsirea acestui text, devenit între timp o raritate.

Referințe critice:

Ion Hobana - Vârsta de aur a anticipației româneşti, Editura Tineretului, Bucureşti, 1969, pag. 50.

Florin Manolescu - Literatura SF, Editura Univers, Bucureşti, 1980, pag. 124-125.

Mircea Opriță - Anticipația românească, Editura Viitorul Românesc, Bucureşti, 2003, pag. 29-30.